

АУДИТ ВИТРАТ В КОМП'ЮТЕРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Зростання обсягів економічної інформації, в тому числі такої, що стосується управління витратами, вимагає зміни традиційних підходів до здійснення аудиту як основи розробки напрямів оптимізації виробничо-господарської діяльності підприємства на сучасні електронні системи обробки даних.

На думку Г.М. Давидова, аудит у комп'ютерному середовищі слід розглядати як сукупність двох взаємопов'язаних і взаємообумовлених напрямків: - проведення аудиту на підприємстві, де клієнт використовує для обробки, зберігання, взаємозв'язку інформаційних систем управління і внутрішнього контролю комп'ютерну техніку; - проведення аудиту з використанням комп'ютерних програм контролю і тестування.

При цьому проведення аудиту з використанням комп'ютерної техніки регламентується наступними нормативами: №13 "Аудит в умовах електронної обробки даних"; №30 "Використання комп'ютерів в аудиті"; №31 "Вплив систем електронної обробки даних на оцінку системи бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю".

Зазначені нормативи, за винятком нормативу №30, містять загальні рекомендації та висвітлюють можливості й принципи застосування технічних засобів в процесі аудиту. Однак, в практичній діяльності аудиторам доводиться стикатися з проблемою програмного забезпечення необхідних напрямів здійснення аудиту. З цього приводу слід зазначити, що найпростішим шляхом до вирішення даної проблеми є розробка завдань для здійснення тестування системи внутрішнього контролю з метою виявлення рівня професійної обізнаності облікових працівників за конкретною ділянкою обліку. Однак, методична модель аудиту за кожним із його напрямів-це складна система, яка включає в себе об'єкти аудиту відповідні джерела інформації, облікові та розрахункові документи, прийоми здійснення аудиту та його узагальнення й реалізації результатів тощо. У зв'язку з чим автоматизація аудиторських процедур, які передбачають детальне дослідження стану організації обліку та його перевірку з приводу достовірності, відповідності чинному законодавству й раціональності - є достатньо складною проблемою з точки зору програмного забезпечення.

Так, якісний аудит витрат в комп'ютерному середовищі можливий лише в тому випадку, коли в програмі будуть реалізовані наступні основні умови: по-перше, можливість здійснення перевірки правильності відображення в обліку витрат за статтями чи елементами; по-друге, аудиторські прийоми, з допомогою яких можна досягти найоптимальнішого результату при контролі за кожною ділянкою обліку в розрізі статей чи елементів витрат; по-третє, можливість часткового (вибіркового) аудиту (тестування на відповідність нормативним рекомендаціям щодо обліку окремого виду витрат); по-четверте, відповідні функціональні можливості програми для формування й оцінки результатів аудиту та інші.

Перша умова пояснюється наявністю ряду відмінностей в складі об'єктів аудиту залежно від статті чи елемента витрат. Так, наприклад, до об'єктів

аудиту витрат на утримання машин і обладнання відносяться: фактична наявність машин і обладнання; порядок і правильність списання паливно-мастильних матеріалів і запасних частин; спосіб і правильність нарахування амортизаційних відрахувань; доцільність включення витрат на утримання машин і обладнання в собівартість виробленої продукції – тоді, як об'єктами аудиту накладних витрат є порядок формування локальних накладних витрат і правильність їх розподілу за об'єктами обліку (видами продукції, робіт чи послуг). Ще інші об'єкти включає методична модель аудиту витрат на оплату праці та відрахування на соціальні заходи.

Забезпечення другої умови можливе в уніфікованій формі, оскільки незважаючи на наявність розбіжностей в складі об'єктів аудиту, його процедури в більшості випадків співпадають. Отже, ці процедури включають (для порівняння): при аудиті накладних витрат – обстеження та хронометраж і вибіркові спостереження, службове розслідування, комплексні та тематичні перевірки, прийоми порівняльного й факторного аналізу, інформаційне моделювання, дослідження документів; при аудиті витрат на утримання та експлуатацію машин і обладнання – обстеження, хронометраж і вибіркові спостереження, інвентаризацію, комплексні й тематичні перевірки, експертизу, прийоми порівняльного та факторного аналізу, інформаційне моделювання, дослідження документів, службове розслідування, нормативно-правове регулювання.

Третя умова необхідна для термінового отримання аудиторського висновку без детальної перевірки шляхом вибіркового контролю.

Забезпечення наступної умови, а саме програмування відповідних функціональних можливостей для формування й оцінки результатів аудиту ускладнюється тим, що машина може видавати лише результати тестування, а не робити логічні незапрограмовані висновки й рекомендації (особливо, якщо це стосується результатів застосування такого методичного прийому як порівняльний та факторний аналіз).

Проте, незважаючи на певні недоліки аудиту витрат в комп'ютерному середовищі, цей процес заслуговує уваги хоч би через оперативність здійснення й отримання.